

Innst. O. nr. 73

(1999-2000)

Innstilling fra familie-, kultur- og administrasjonskomiteen om lov om endringer i lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn m.v.

Ot.prp. nr. 20 (1999-2000)

Til Odelstinget

1. SAMANDRAG

1.1 Hovudinnhaldet i proposisjonen

Forslaga i denne proposisjonen bygger i hovudsak på NOU 1999:6 Sjømannspensjon og merknadene frå høyringa til denne utgreiinga.

Eit viktig spørsmål for utvalet var val av framtidig pensjonsmodell for sjømenn. Utvalet har greidd ut tre alternative former for førtidspensjon for sjømenn, ei offentleg pensjonsordning, ei privat tenestepensjonsordning og ei AFP-liknande ordning.

Framtidig pensjonsmodell

Sjømannspensjonsutvalet sin konklusjon er at næringa på lengre sikt er best tent med ei forsikringsbasert tenestepensjonsordning, men at ein på kortare sikt fører vidare gjeldande ordning. Utvalet meiner at spørsmålet om ei omlegging først bør vurderast nærare i om lag 2015.

Departementet følgjer opp fleirtalet i utvalet og høyringsinstansane sin konklusjon om at gjeldande ordning held fram i alle fall til rundt 2015. Da bør ein på ny ta stilling til val av pensjonsmodell. Det blir i mellomtida her lagt fram visse forslag til forenkling og forbetring.

Forslaga i proposisjonen går ut på:

- Auka pensjon gjennom eit tillegg til dei som er sjøfolk inntil pensjonsalderen i pensjonstrygda
- Yrkesgrupper innan offshore kan etter dispensasjon bli unntatt frå pensjonstrygda
- Finansiering av tillegget og kompensasjon for mindre inntekter som følgje av forslaget om at yrkesgrupper innan offshore kan bli unntatt frå pensjonstrygda
- Justering av reglane om tilbakekreving etter feilaktig utbetaling og reglane om plikten til å gi opplysningar
- Lovtekniske forenklingar

1.2 Oversikt over gjeldande ordning

1.2.1 Personkrins

Pensjonstrygda for sjømenn gjeld som hovudregel for norske statsborgarar og personar som er fast busette i Noreg, når dei er arbeidstakarar på skip og visse flyttbare innretningar i sjøen, som er innført i norsk skipsregister med minst 100 bruttotonn.

1.2.2 Opptening av alderspensjon

Pensjonstrygda for sjømenn er i dag tilpassa folketrygda som ei førtids alderspensjonsordning fram til 67 år. Da tek folketrygda over pensjonsansvaret.

Pensjonsalderen er som hovudregel 60 år.

Personar som har heil uførepensjon mv. frå folketrygda eller avtalefesta pensjon, har ikkje rett til alderspensjon frå pensjonstrygda for sjømenn.

Retten til ytingar og storleiken på ytingane er avhengig av den pensjonsgjevande fartstida som er tent opp.

Pensjonen blir gitt etter faste satsar for kvar farts-månad tent opp av overordna eller underordna sjømenn. Det vil seie at sjømannspensjonen er uavhengig av yrkesinntekta.

1.2.3 Overgangsordning for pensjonar tent opp før 1967

Pensjonar som er tent opp før folketrygda blei innført 1. januar 1967, er under avvikling gjennom ei overgangsordning.

Overgangsordninga omfattar først og fremst enkepensjonar og alderspensjonar til personar som er fylt 67 år, eller har uførepensjon mv.

1.2.4 Finansiering

Det er i hovudsak to måtar å finansiere pensjonsutgifter på:

- Utlikning av eit års utbetalingar av pensjon gjennom årlege avgifter eller tilskott, ofte kalla «pay as you go»
- Kapitaldekning av framtidige pensjonsforpliktingar gjennom fondsoppsamling

«Kapitaldekning» inneber at kvar generasjon sparar til sin eigen pensjonering ved at ein sett av midlar i fond. Yrkesaktive i framtida skal såleis ikkje finansiere dei løpande pensjonsutgiftene for tidlegare generasjonar. Dersom pensjonane skal ha eit avtalt nivå, må dei årlege avsetningane reknast ut frå forventningar om utviklinga i levealder, uførleik, pensjonsalder mv., og forventningar om den framtidige avkastninga av dei oppsparte midla.

Eit utlikningssystem inneber på si side prinsipielt at pensjonsutgiftene eit år blir dekt over rekneskapen for det samme året, ved at nødvendige innbetalingar blir utrekna ut frå forventa utbetalingar av pensjon. Dagens yrkesaktive betalar med andre ord for dei løpande pensjonane til førre generasjon, mens dei overlet til sine etterkommarar å dekke eigne pensjonar.

Pensjonstrygda for sjømenn bygger i hovudsak på eit utlikningssystem, og blir finansiert av avgifter frå arbeidstakarar og reiarlag, visse tilskott frå staten og avkastning av fond.

Pensjonsordninga er garantert av staten.

1.2.5 Private tilleggsordningar oppretta ved tariffavtalar

I dei seinare åra er det inngått forskjellige tariffavtalar om private tilleggsordningar for eit fleirtal av arbeidstakarane som er omfatta av pensjonstrygda for sjømenn. Tariffavtalane omfattar om lag 20 000 arbeidstakarar.

Tariffavtalane tar sikte på at det skal bli gitt alderspensjon frå 60 til 67 år, og at den private pensjonen sammen med den lovfesta sjømannspensjonen skal utgjere 60 pst. av pensjonsgrunnlaget. Full pensjon kan gis etter 30 år, og det er særleg dagens yngre arbeidstakarar som vil få fullt utbytte av tilleggsordningane.

1.2.6 Organisering og administrasjon

Pensjonsordninga for sjømenn blir administrert av ein eigen institusjon, Pensjonstrygda for sjømenn. Institusjonen blir leia av eit styre som Sosial- og helsedepartementet sett ned.

1.3 Den finansielle stoda i pensjonstrygda og utviklinga framover

Pensjonstrygda for sjømenn har eit grunnfond på 186 mill. kroner (frå Nortashippoppgjeret etter den andre verdskrigen), og eit reguleringsfond som per 31. desember 1998 utgjorde 635 mill. kroner.

Sjømannspensjonsutvalet uttaler at det er vanskeleg å spå om kor mange personar som vil vere omfatta av Pensjonstrygda for sjømenn i framtida.

Det er lagt til grunn at kapitalen av grunnfondet (186 mill. kroner) ikkje skal rørast eller bli nytta til å dekkje underskott, medan reguleringsfondet går til å dekkje dei årlege underskotta til dette fondet er brukt opp. Deretter er det lagt til grunn at underskotta blir dekte år for år av staten etter garantiansvaret.

I utrekningane er det lagt til grunn at det er 27 000 betalande medlemmer framover.

Alle utrekningane som utvalet har fått gjort, viser at reguleringsfondet vil vere brukt opp innan få år, og at pensjonsordninga vil gå med stort underskott i ei årrekke.

Det er usikkert kor store underskotta blir i framtida dersom dagens regelverk skal halde fram. Det er derimot sikkert at trygda uansett vil trenge store beløp for å dekkje sine forpliktingar i om lag dei nærmaste 20 åra.

1.4 Val av framtidig pensjonsmodell

1.4.1 Innstillinga frå Sjømannspensjonsutvalet (NOU 1999:6)

Sjømannspensjonsutvalet blei som nemnd sett ned av Sosial- og helsedepartementet den 11. juli 1997.

Utvalet fekk m.a. dette mandatet:

Utvalget skal foreta en nærmere utredning og vurdering av sjømannspensjonen både når det gjelder

- fortsatt offentlig pensjonsordning,
- en eventuell privat tjenstepensjonsordning eller
- en eventuell AFP-lignende ordning.

En overgang til forsikringsmessig beregning av pensjonen må også vurderes.

1.4.2 Utvalet si oppsummering og vurdering

Ein overgang til ei AFP-ordning vil etter utvalet si mening gi ein umiddelbar auke i pensjonane for dei som held fram som sjømenn til pensjonsalderen. Om lag to tredelar sluttar i dag i sjømannsyret før pensjonsalderen, og vil derfor ikkje få pensjon frå AFP-ordninga. Sjølv om denne verknaden på mange måtar kan bli bøtt på, er det etter utvalet si oppfatning uheldig at så store grupper av sjømenn vil falle utanfor ordninga. I tillegg vil ein måtte finansiere kostnadene ved å utfase den gjeldande ordninga. Ei AFP-løysing kan også virke for lite robust for endringar i strukturen i sjøfartsnæringa. Utvalet ser det på denne bakgrunn som mindre aktuelt å gå over til ei slik ordning.

Når det gjeld alternativet ei privat tenestepensjonsordning for sjømenn, viser utvalet til

«... at dette er en ordning som kan passe godt til forholdene i sjøfartsnæringen. Når en slik ordning er

etablert med nødvendige fond som sikrer pensjonsytelsene, vil den gi en stabilitet under konjunktursvingninger og ved endringer av antall sjøfolk. I tillegg vil en slik ordning være velegnet til å sikre unge arbeidstakere. Den kan også lett påbygges dersom partene i næringen forhandler seg fram til andre pensjonsavtaler. Pensjonsnivået vil over en lengre periode gradvis øke fra dagens gjennomsnittlige nivå på ca 45 prosent til 60 prosent ved full opptjening av pensjon, slik at man etter ca 30 år - når ordningen er fullt utbygd - vil få pensjoner på det angitte nivået. Ordningen innebærer også større samsvar mellom innbetaling og utbetaling for den enkelte sjømann enn ved dagens pensjonstrygd. Samtidig reduseres graden av omfordeling.»

I ei privat ytingsordning kan det nødvendige premienivået etter utvalet si vurdering reknast til om lag fem pst. av lønsmassen. I ei slik ordning blir premien utrekna til det beløpet som er nødvendig for å sikre den ytinga som er definert på førehand. Dette inneber at kostnadene kan vere vanskelege å føreseie. I ei innskottordning vil dette vere lettare, fordi arbeidsgivarer si forplikting vil vere å betale eit nærmare definert innskott per arbeidstakar. Nødvendig innskott i ei slik ordning kan setjast til om lag 4,5 pst. av lønsmassen. Det usikre blir da kor stor pensjonen vil bli. Det avheng av innskotta og avkastinga på dei.

På lengre sikt ser medlemene i utvalet at næringa i utgangspunktet kunne vere best tent med ei privat tenestepensjonsordning. Det oppstår likevel store overgangsproblem ved å gå frå dagens finansiering av pensjonsutgiftene gjennom utlikning, til ei pensjonsordning der ein skal ha kapitaldekning for pensjonsforpliktingane. Utgreinga viser etter utvalet si oppfatning at det kan vere vanskeleg å få finansiert større innbetalingar til dekning av rettar som allereie er opparbeidde, parallelt med premiebetaling til ei ny fondsbygd ordning. Det vil også ta lang tid etter at ei ny ordning er etablert før pensjonsnivået aukar vesentleg.

Desse overgangsproblema vil omkring år 2015 bli mindre, fordi utvalet reknar med at ordninga da vil gå i balanse, og det har vore tid til å bygge opp tariffesta tilleggsordningar som sikrar eit pensjonsnivå på 60 pst. På dette tidspunktet vil det kunne vere naturleg å vurdere ei privat ordning på nytt.

På kortare sikt anbefaler utvalet at ein ser på korleis ein innanfor gjeldande pensjonsordning kan gjere ytingane betre, slik at sjøfolk oppnår ei rimeleg pensjonsinntekt. Utvalet foreslår derfor at det blir innført eit mellombels tillegg til pensjonen for dei som held fram som sjømenn til pensjonsalderen.

1.4.3 Høyring

Utvalet sin konklusjon er at næringa på lengre sikt er best tent med ei privat pensjonsordning, og at ein på kortare sikt fører vidare gjeldande ordning, men ser på korleis ein kan gjere ytingane betre.

Ingen av høyringsinstansane går inn for ei AFP-liknande pensjonsordning.

1.4.4 Departementets vurdering og forslag

Norge har gjennom ILO-konvensjon nr. 71 forpliktet seg til å sørge for at sjøfolk skal ha ei førtidspensjonsordning, men står elles forholdsvis fritt med omsyn til korleis ordninga blir utforma og administrert. Ut frå dette vil det såleis vere akseptabelt at arbeidsgivarane sikrar sine tilsette i ei privat tenestepensjonsordning eller ordning med avtalefesta pensjon.

Ei eventuell omlegging vil føre til store og usikre utgifter til finansiering av rettar som er tent opp. Slik sett er sjømannsorganisasjonane framleis bundne av det val dei gjorde i 1948, da dei ønskte ei ordning finansiert etter utlikningsprinsippet, slik at næringa finansierer løpande pensjonar. Pensjonen er som kjent garantert av staten, slik at han er sikra ved større omleggingar i næringa.

Sjømannspensjonsutvalet sin konklusjon er at næringa på lengre sikt er best tent med ei privat forsikringsbasert tenestepensjonsordning, men at ein på kortare sikt fører vidare gjeldande ordning. Utvalet meiner at spørsmålet om ei omlegging først bør vurderast nærmare i år 2015.

I høyringsrunden kom det likevel fram at arbeidsgivarane gjerne såg ei raskare omlegging. Det samme gjeld arbeidstakarorganisasjonar innan offshore som ønskjer å bli unntatt frå gjeldande ordning så snart som mogleg.

På den andre sida kom det fram at dei tradisjonelle sjømannsorganisasjonane, Norsk Sjøoffisersforbund, Det norske maskinistforbund og Norsk Sjømannsforbund, ønskjer å føre vidare gjeldande ordning. Det er såleis inga full semje om ei omlegging frå arbeidstakarane si side.

Ein overgang til ei privat ordning vil dessutan først få full verknad om 30 år, og sjøfolka ønskjer ei rask forbetring for dei som berre har sjømannspensjonen å leve av fram til 67 år.

Sjømannspensjonsutvalet viser til at det blir store overgangsproblem ved å gå frå dagens finansiering av pensjonsutgiftene gjennom utlikning, til ei pensjonsordning der ein skal ha kapitaldekning. Det kan vere vanskeleg å få finansiert større innbetalingar til dekning av rettar som allereie er tente opp, parallelt med premiebetaling til ei fondsbygd ordning.

Pensjonstrygda reknar med at det er opptente rettar i ordninga på om lag 10,1 mrd. kroner som må dekkjast inn ved ei eventuell omlegging til ei privat fondsbasert tenestepensjonsordning. Overslaget er usikkert mellom anna fordi pensjonstrygda ikkje har registrert fartstid før 1975. Av det anslåtte beløpet på 10,1 mrd. kroner, skal staten dekkje 1,3 mrd. kroner i lovbestemte statstilskott i tillegg til statsgarantien på om lag 3,6 mrd. kroner. Det blir såleis att om lag 5,2 mrd. kroner som det ikkje er inndekking for.

Departementet har forståing for utvalet sin konklusjon, og er einig i at ei rask omlegging ville vere vanskeleg. Departementet legg dessutan vesentleg

vekt på at dei tradisjonelle sjømannsorganisasjonane tydelegvis framleis ser fordelar ved gjeldande solidariske og statsgaranterte trygdeordning.

Ein skal ikkje sjå bort frå at ei ordning med dagens offentlege sjømannspensjon som ei grunnsikring med ei privat tilleggsordning på toppen, kan vere ei god løysing òg på sikt. Pensjonstrygda kan òg bli rimelegare dersom ordninga blir forenkla slik forslaga i proposisjonen her legg opp til.

Det er fleire grunnar til at det er betre å vurdere saka på nytt rundt år 2015 enn i dag. Det vil da vere ein meir oversiktleig og handterleg situasjon når det gjeld opptente rettar i pensjonstrygda som må finansierast parallelt med premiebetaling til ei eventuell ny ordning.

- Ein reknar elles med at pensjonstrygda på dette tidspunkt vil ha ein betre balanse mellom utgifter og inntekter enn i dag.
- Overgangsordningane etter tilpassinga til folketrygda frå 1967, vil da stort sett vere avslutta.
- Dei store etterkrigskulla sjømenn frå 1950- og 60-åra vil ha gått over på alderspensjon frå folketrygda.
- Pensjonstrygda vil dessutan ha registrert all fartstid for sine medlemmer, noko som i dag ikkje gjeld for fartstid før 1975.
- Stadig fleire sjømannspensjonistar vil ha nesten fullt utbygde private tilleggsordningar som aukar det samla pensjonsnivået, og ein vil ha vunne erfaring med korleis tilleggsordningane fungerer.

Departementet foreslår på denne bakgrunn at gjeldande offentlege pensjonsordning held fram, men at ein gir eit tillegg i pensjonen til dei som står i yrket til pensjonsalderen.

Vidare foreslår departementet at ein opnar for at det kan gjerast unntak frå trygda for arbeidstakarar innan offshore som ser seg betre tent med andre pensjonsordningar.

1.5 Innføring av eit tillegg til sjømannspensjonen - lov om pensjonstrygd for sjømenn ny § 6

1.5.1 Spørsmålet om å innføre eit tillegg til sjømannspensjonen - prinsipielle synspunkt

Utvalet som har greidd ut alternative ordningar for sjømannspensjon, har skissert en løysning der det utformes en ordning med et midlertidig inntektsprøvd tillegg til sjømannspensjonene, mens tariffestede tilleggspensjoner bygger seg opp i størstedelen av næringen. Utvalet foreslår at tillegget utformes slik at disse pensjonistene kan oppnå en samlet pensjon som tilsvarer 60 pst. av arbeidsinntekten.

Storparten av høringsinstansane er positive til at ein søker å betre ytingane for desse sjøfolka dersom ein held fram med gjeldande pensjonsordning. Når det

gjeld dei nærmare detaljane ved eit slikt tillegg, er det likevel enkelte ulike meiningar.

Departementet konstaterer at det er ganske stor semje - både i utvalet og blant høringsinstansane - om å prøve å heve ytingane gjennom eit tillegg til sjømannspensjonen, til personar med lang fartstid som held fram som sjømenn til dei når pensjonsalderen.

Innføring av eit mellombels tillegg til denne gruppa kan gje ei noko høgare pensjonsinntekt, medan det blir bygd opp tariffesta tilleggsordningar. Det kan òg gi incitament til at fleire sjømenn enn i dag held fram i yrket til pensjonsalderen. Departementet er på denne bakgrunn samd i dei prinsipp og vurderingar som ligg til grunn for utvalet sine forslag om å innføre eit tillegg til sjømannspensjonen.

1.5.2 Målgruppa for eit tillegg til sjømannspensjonen

Departementet meiner at tillegget først og fremst bør gis til dei som held fram i pensjonsgjevande teneste til dei når pensjonsalderen. Dette vil truleg vere best målretta mot dei som har få inntektskjelder å leve av utover sjømannspensjonen. Dei som står i yrket fram til pensjonsalderen, vil etter departementet si erfaring i dei fleste tilfelle òg ha relativt lang fartstid. Og sjølv om fartstida etter departementet si oppfatning ikkje bør vere eit sjølvstendig vilkår for retten til tillegget, er det rimelig at fartstida får innverknad på storleiken på tillegget. Departementet foreslår derfor at tillegget byggjer på pensjonisten si fartstid.

Eit absolutt vilkår om at ein må ha stått i sjømannsyret til pensjonsalderen, kan gi visse terskelverknader, til dømes om vedkommande har slutta i pensjonsgjevande teneste berre nokre månader før pensjonsalderen på 60 år, og derfor ikkje vil få rett til tillegget. Det kan såleis synest meir høveleg å knytte avgrensinga opp mot det faktiske uttaket av pensjon framfor pensjonsalderen.

Ved å knytte vilkåret til det faktiske uttaket av pensjonen, og ikkje til pensjonsalderen (60 år), vil òg dei som held fram i pensjonsgjevande teneste etter pensjonsalderen, kunne få tillegget når dei sluttar i arbeid.

Departementet foreslår derfor at tillegget berre blir gitt til dei som har minst 48 pensjonsgjevande fartsmånader i løpet av dei siste 60 månadene før pensjonen blir tatt ut. Eit slikt vilkår vil etter departementet si oppfatning gi ei tilstrekkeleg avgrensing av tillegget.

Departementet foreslår elles at ein gir tillegget også til dei som allereie mottar sjømannspensjon når ordninga trer i kraft (1. januar 2001).

1.5.3 Tidsavgrensing og nedtrapping av tillegget

Departementet meiner eit tillegg til sjømannspensjonen bør trappast ned over tid.

Det er no innført tariffesta tilleggsordningar i store delar av næringa, noko som fører til at pensjonsnivået for dei fleste gradvis vil stige i åra framover. Dersom tillegget ikkje samstundes blir gradvis redusert, vil derfor samla kompensasjon kunne overstige føresetnaden om eit pensjonsnivå på 60 pst.

Dersom tillegget blir gitt fram til 2015 utan nedtrapping slik sjømannsorganisasjonane foreslår i sin høyringsmerknad, vil det dessutan kunne oppstå terskelverknader når tillegget fell bort. Ved å redusere tillegget gradvis, unngår ein dette. Som påpeikt av utvalet vil ei nedtrapping òg skape eit større incitament til at det blir bygd opp tariffesta tilleggsordningar der dette enda ikkje har skjedd.

Sjømannsorganisasjonane innvender som nemnd at utvalet sin modell for nedtrapping vil bli komplisert, og gi informasjonsproblem. Departementet har ei viss forståing for at utvalet sine forslag kan virke noko kompliserte. Departementet har derfor utforma eit noko enklare alternativ til utvalet sitt forslag.

1.5.4 Forslag frå departementet

Departementet foreslår å gi eit tillegg til pensjonen for sjømenn som har minst 48 pensjonsgjevande fartsmanader i løpet av dei siste 60 månadene før uttak av pensjon. Tillegget blir inntektsavhengig, slik at det ikkje blir gitt dersom vedkommande har ei pensjonsgjevande inntekt over to ganger grunnbeløpet i folketrygda (93 900 kroner per 1. mai 1999). Det blir foreslått at tillegget også blir gitt til løpande pensjonar ved iverksetjinga. Tillegget vil utgjere ein del av pensjonen etter satsar fastsett ut frå det år dei er født.

1.5.5 Iverksetjing. Økonomiske og administrative konsekvensar

Departementet foreslår at tillegget blir innført med verknad frå 1. januar 2001. Det blir foreslått at tillegget òg kan gis til dei som per denne datoen alleie får pensjon, forutsett at dei tente opp minst 48 pensjonsgjevande fartsmanader dei siste 60 månadene før uttak av pensjon.

Dei samla kostnadene blir da på om lag 260 mill. kroner i kontantverdi. Utgiftene til tillegget det første året vil bli om lag 25 mill. kroner. Dei årlege utgiftene vil auke noko dei første åra - opp til om lag 28 mill. kroner i 2008 - for deretter gradvis å bli mindre.

Føresetnadene for overslaga er noko usikre, mellom anna er det vanskeleg å seie på førehand kor mange som i framtida vil halde fram i sjømannsyirket til dei når pensjonsalderen.

1.6 Yrkesgrupper innan offshore skal kunne bli unntatt frå pensjonstrygda - lov om pensjonstrygd for sjømenn § 2

Departementet foreslår at yrkesgrupper innan offshore etter dispensasjon kan få gå ut av pensjonstrygda med framtidig verknad. Dei som blir unntatt, kan få

rekna med tenestetid i andre pensjonsordningar for å nå opp til minstekravet på 150 månader for å få alderspensjon frå pensjonstrygda.

Utvalet nemner i NOU 1999:6 Sjømannspensjon at det frå arbeidsgjevarsida har blitt reist spørsmål om at visse yrkesgrupper som i dag er omfatta av trygda, bør få gå ut av den gjeldande ordninga, særleg innan offshore. Det er mellom anna peikt på at dette gjeld grupper med ei avgrensa yrkeskarriere til sjøs, som ofte ikkje vil oppfylle kravet til 150 pensjonsgjevande fartsmanader for rett til pensjon. Det blir òg vist til at mange arbeidstakarar i dag skifter mellom faste installasjonar - der dei ikkje er omfatta av pensjonstrygda for sjømenn - og flytande plattformer - der dei er omfatta.

På den andre sida har det frå nokre av arbeidstakarorganisasjonane blitt uttrykt ønske om å utvide personkrisen i pensjonstrygda for sjømenn.

I høyringsrunden meiner Rederienes Landsforening at det har lite for seg med ei utviding no når ordninga skal opp til ny vurdering om 15 år.

Sjømannsorganisasjonane uttaler at dersom grupper av arbeidstakarar blir tatt ut av ordninga, vil dette kunne gjere økonomien i pensjonstrygda enda dårlegare dei nærmaste åra. Dei ønskjer derfor ikkje denne utviklinga. På den andre sida er organisasjonane positive til å ta inn nye grupper i ordninga.

Oljearbeidernes Fellessammenslutning (OFS) finn det naturleg at dei gruppene som arbeider på dei flyttbare plattformene, bør bli unntatt frå pensjonsordninga for sjømenn.

Norsk Olje- og Petrokjemisk Fagforbund (NOPEF) meiner at offshorebransjen kan få gå ut av gjeldande pensjonstrygd for sjømenn.

Norges Rederiforbund meiner at tilsette i teneste på flyttbare innretningar offshore straks bør få gå ut av pensjonstrygda.

Departementet meiner det bør vere eit visst høve gjennom dispensasjon frå departementet til at yrkesgrupper innan offshore kan bli unntatt frå pensjonstrygda med framtidig verknad.

Føresetnadene for dispensasjon er at det er semje mellom arbeidstakarane og arbeidsgivarane, og at departementet finn at desse yrkesgruppene har andre pensjonsordningar som er minst like gode.

På kort sikt vil det gjere økonomien i ordninga dårlegare, men på den andre sida blir framtidige forpliktingar mindre. Det kan heller ikkje synest rimeleg å finansiere pensjonsordninga med avgifter frå arbeidstakarar som får lite nytte av ordninga.

Departementet foreslår at yrkesgrupper innan offshore etter dispensasjon kan få gå ut av pensjonstrygda med framtidig verknad. Dei som blir unntatt, kan få rekna med tenestetid i andre pensjonsordningar for å nå opp til minstekravet på 150 månader for å få alderspensjon frå pensjonstrygda.

Departementet foreslår at endringa trer i kraft 1. januar 2001.

1.7 Finansiering av tillegget og kompensasjon for mindre inntekter ved at yrkesgrupper innan offshore kan bli unntatt frå pensjonstrygda.

Fornyningar og forenklingar

1.7.1 Innleiing

Sjømannspensjonsutvalet foreslår at eit tillegg til sjømannspensjonen blir finansiert gjennom omfordelingstiltak. Det blir dessutan reist spørsmål om å nytte grunnfondet på 186 mill. kroner for å finansiere tillegget.

I høyringsrunden er det noko delte meininger om kva for tiltak ein bør nytte for å finansiere tillegget. Sjømannsorganisasjonane ønskjer primært å nytte grunnfondet, medan reiarlaga ønskjer å gjennomføre fleire av dei tiltaka som utvalet tek opp for å forenkle ordninga.

Departementet foreslår at yrkesgrupper innan offshore kan bli unntatt frå pensjonsordninga gjennom dispensasjon frå departementet. Det blir derfor foreslått at innsparingane gjennom omfordelingstiltaka òg skal nyttast til å kompensere for desse mindreinntektene.

Av moglege forhold i dagens ordning det kan vere naturleg å sjå nærmare på, nemner utvalet:

- Oppheving av ordninga med å yte pensjon for tid det ikkje er betalt avgift for
- Avgrensing av høvet til å legge sammen fartstid med tenestetid i andre pensjonsordningar for å få rett til pensjon. Innsparingane utgjer om lag 90 mill. kroner i kontantverdi.
- Oppheving av ordninga med å legge sammen fartstid med tenestetid på skip som ikkje gir pensjonsrett. Innsparingane er på 20 mill. kroner i kontantverdi.
- Avvikling av overgangsordninga med å yte fastlåste låge pensjonar. Reduserte utgifter er rekna å utgjere om lag 205 mill. kroner i kontantverdi.
- Oppheving av ordninga med barnetillegg. Kontantverdien av reduserte utgifter er om lag 40 mill. kroner.
- Avgrensing av ordninga med tilbakebetaling av pensjonsavgift. Reduserte utgifter ved å halvere utbetalingane er om lag 315 mill. kroner i kontantverdi.

Dei samla reduksjonane i utgiftene av alle tiltaka blir av utvalet utrekna til å utgjere 1,7 mrd. kroner i kontantverdi per 1. januar 2000.

Utvalet peiker elles på at ein dessutan kan nytte trygda sitt grunnfond på 186 mill. kroner til å finansiere eit tillegg. Det blir peika på at dersom grunnfondet blir nytta, vil dette redusere trygda sine finansinntekter framover.

1.8 Departementets vurdering og forslag - omfordeling og forenkling

1.8.1 Innleiing

Departementet meiner kostnadene ved å innføre eit tillegg til sjømannspensjonen bør finansierast innanfor dagens utgiftsramme og statsgaranti. Det vil seie at det må finnast midlar til å finansiere tillegget gjennom ei omfordeling. Ei slik omfordeling inneber at ein prioriterer ytingar til sjømenn som seglar til pensjonsalderen, framfor dei som har vore i sjømannsyrket ein periode, men sluttar før pensjonsalderen.

Departementet vil ikkje foreslå avvikling av grunnfondet, slik utvalet og enkelte av høyringsinstansane peikar på. Ei avvikling av grunnfondet vil redusere dei framtidige finansinntektene (avkastning) til pensjonstrygda. Grunnfondet blei dessutan sett av til ei fast og varig pensjonsordning for sjøfolk, og har stått urørt sidan pensjonstrygda blei oppretta.

1.8.2 Godskrivning av tid det ikkje er betalt avgift for

1.8.2.1 Vernepliktstid - lov om pensjonstrygd for sjømenn § 3 nr. 1 bokstav a

Departementet foreslår å avgrense ordninga med å godskrive pensjonsgjevande fartstid under vernepliktstenesta. Dette er tidsrom det i dag kan bli tent opp pensjonsgjevande fartstid for, sjølv om det ikkje blir betalt pensjonsavgift for perioden.

Departementet foreslår at det i ei overgangstid blir gitt høve til å rekne med slik tid for å komme opp i minstekravet for å få rett til pensjon (150 fartsmånader). Dette gjeld for dei som har avtent vernepliktstenesta før 1981.

Kontantverdien per 1. januar 2000 av reduserte pensjonsutgifter ved å avgrense ordninga med godskrivning av vernepliktstenesta som oppteningstid, kan setjast til om lag 300-400 mill. kroner. Endringa vil gjere pensjonsordninga lettare å administrere.

1.8.2.2 Fartstid det ikkje er betalt avgift for - endringslov 11. juni 1993 nr. 104 avsnitt IV

Ved lov 11. juni 1993 nr. 104 blei det i lov om pensjonstrygd for sjømenn § 3 nr. 1 første punktum presisert at berre fartstid som det er betalt avgift for, skal reknast som pensjonsgjevande fartstid. Samstundes fekk styret i Pensjonstrygda for sjømenn heimel til å godskrive fartstid som det ikkje er betalt avgift for, når særlege grunnar gjer det rimeleg.

Lova sitt system har alltid lagt til grunn at det for teneste om bord må vere betalt inn avgift for at det skal gis rett til pensjon. Dersom det skal bli godskrive fartstid det ikkje er betalt inn avgift for, kan trygda måtte betale ut store pensjonsbeløp for perioden før 1. juli 1993 utan at motytingar er betalt inn.

Årsaka til at avgift ikkje er betalt inn, kan vere at det er uklart om ein har plikt til det.

Styret i Pensjonstrygda for sjømenn meiner det ikkje er rimeleg at arbeidstakarar og reiarar i dag skal finansiere slik «gratistid» gjennom si avgiftsbetaling. Opparbeidde pensjonsrettar bør elles ikkje bli reduserte med verknad tilbake i tid.

I dette tilfellet dreier det seg om rettार som ikkje er opparbeidde, fordi det ikkje er betalt inn avgift. Dei dette gjeld kan dessutan neppe ha noko forventning om å få pensjon for slik fartstid. Kravet om at lovbestemt avgift må vere innbetalt, bør derfor gjelde all fartstid etter 1. juli 1949, ikkje berre for fartstid etter 1. juli 1993.

Departementet vil såleis foreslå at for krav framsett etter 1. januar 2001 må det vere betalt avgift for all trygdepliktig fartstid etter 30. juni 1949, for at fartstida skal reknast som pensjonsgjevande.

Reduserte utgifter til pensjon vil etter forsiktige overslag auke frå om lag 1 mill. kroner i år 2000 til om lag 7 mill. kroner i 2009, for deretter å minke til dei utgjær om lag 0,5 mill. kroner i 2020. Kontantverdien per 1. januar 2000 av dei reduserte pensjonsutgiftene er rekna til 90 mill. kroner. Endringa vil gjere saksandsaminga i pensjonstrygda enklare.

1.8.2.3 Forenkla godskrivning av tidlegare tid med feriegodtgjering og fritidskompensasjon - lov om pensjonstrygd for sjømenn § 3 nr. 1 bokstav c

Departementet meiner at ordninga med å få medrekna tidlegare periodar med sjuketid og tidsrom under ferie og avspasering av fridagar mv. som pensjonsgjevande fartstid, må halde fram. Dette er tidsrom som har ein særleg tilknytning til yrket som sjømann.

Det kan vere vanskeleg å dokumentere tid med feriegodtgjering og fritidskompensasjon før 1. oktober 1975, som det ikkje er betalt avgift for. Departementet vil derfor foreslå at styret i pensjonstrygda kan gi reglar om forenkla utrekning for slik tid.

1.8.3 Ordningane med å legge sammen tenestetid for rett til pensjon

For å få rett til pensjon frå pensjonstrygda for sjømenn, er det et vilkår at vedkommande sjømann har vore medlem av pensjonsordninga i ei viss minstetid. Etter lov om pensjonstrygd for sjømenn § 4 nr. 1 første ledd blir det som hovudregel berre gitt alderspensjon til arbeidstakarar med meir enn 150 pensjonsgjevande fartsmonader. Departementet foreslår å oppheve ordninga med å legge sammen tenestetid - lov om samordning av pensjons- og trygdeytelser § 6.

1.8.4 Oppsummering

Samla kostnadsreduksjon kan reknast å utgjere om lag 700 mill. kroner i kontantverdi ved dei tiltaka som departementet foreslår. Innsparingane vil dekkje både meirutgifter til tillegget på 250 mill. kroner og

mindreinntektene ved at yrkesgrupper innan offshore kan bli unntatt frå pensjonstrygda (om lag 400 mill. kroner).

Tiltaka vil også medføre administrative forenklingar for pensjonstrygda.

Departementet viser også til at kostnadene ved tillegget som foreslått etter § 6 er noko usikre, bl. a. er dei baserte på at talet på sjømenn som held fram i yrket fram til pensjonsalderen - og dermed vil få rett til tillegget - vil bli som i dag. Dette kan forandre seg, bl. a. kan innføringa av eit tillegg skape incitament til at fleire vel å fortsette i sjømannsyret fram til pensjonsalderen. Dessutan er innsparingane ved omfordelingsiltaka noko usikre, f. eks. foreslår departementet at vernepliktstid framleis kan medrekast for å komme opp i minstekravet for rett til pensjon, noko som vil gi ei mindre innsparing enn utvalet la til grunn.

Det er ein føresetnad at dei aktuelle endringane - tillegget etter § 6 og mindreinntektene ved at nokre yrkesgrupper kan unntas frå pensjonstrygda - ikkje svekker økonomien i trygda ytterlegare. Når endringane blir sikra gjennom omfordeling som foreslått, vil òg tillegget falle innanfor staten sin garanti.

Det blir foreslått at endringane trer i kraft med verknad frå 1. januar 2001.

1.9 Forholdet mellom sjømannspensjon og pensjon frå folketrygda

Ved overgang til alderspensjon frå folketrygda, kan sjømannspensjonistar med fartstid før 1967 få eit overgangstillegg når summen av alderspensjon frå Pensjonstrygda for sjømenn etter 67 år (dvs. låg fastlåst pensjon) og alderspensjon frå folketrygda, er mindre enn alderspensjonen frå Pensjonstrygda for sjømenn var før fylte 67 år (lov om pensjonstrygd for sjømenn § 48 nr. 1). Tillegget utgjær beløpsforskjellen.

Sjømannspensjonsutvalet tek opp spørsmål om sjømannspensjonistane dessutan bør få godskrive pensjonspoeng i folketrygda for åra dei får sjømannspensjon fram til fylte 67 år.

Forholdet har mest å seie i oppbyggingsfasen til folketrygda (1967-2007). Frå år 2007 og seinare vil dei fleste sjøfolka kunne ha tent opp full oppteningstid i folketrygda.

Arbeidstakarorganisasjonane uttaler òg i høyringsrunden at dei ønskjer at sjømannspensjonistane skal kunne tene opp pensjonspoeng i folketrygda, slik ordninga er i avtalefesta pensjon (AFP).

Hovudprinsippet i folketrygda er at poengtal blir tent opp ved inntektsgivande arbeid. Bortsett frå dei som får omsorgspoeng, er det i dag berre uførepensjonistar i folketrygda og AFP-pensjonistar som får rekna med og godskrive «antatte framtidige» pensjonspoeng i folketrygda i pensjonstida, utan samstundes å ha arbeidsinntekt. Departementet finn det vanskeleg å utvide ordninga til nye grupper.

I Nasjonalbudsjettet 2000 blir det varsla at ordninga med opptening av pensjonspoeng for AFP-pensjonistar blir vurdert avvikla frå 2007 ut frå omsyn til likebehandling av førtidspensjonsordningar. Det kan i så fall innebere at ordninga blir fasa ut frå 2002.

Frå 2007 vil dei fleste sjøfolk kunne ha 40 poeng-år i folketrygda. Mange av sjømannspensjonistane har òg arbeidsinntekt over folketrygda sitt grunnbeløp, slik at dei tener opp pensjonspoeng.

For sjøfolk med fartstid før 1967, gir pensjonsordninga for sjømenn som nemnd i dag eit livsvarig overgangstillegg dersom alderspensjonen frå folketrygda er lågare enn sjømannspensjonen.

Departementet vil m.a. på denne bakgrunn ikkje foreslå at sjømannspensjonistar skal få høve til å godskrive pensjonspoeng i folketrygda frå fylte 62 til fylte 67 år utan å ha arbeidsinntekt.

Ved overgang til alderspensjon frå folketrygda, kan sjømannspensjonistar med fartstid før 1967 få eit overgangstillegg frå pensjonstrygda for å hindre at pensjonen går ned. Departementet går inn for å behalde ordninga med overgangstillegg.

Departementet foreslår at regelen om overgangstillegg etter fylte 67 år ikkje skal gjelde for det nye tillegget som blir foreslått i ny § 6.

Departementet foreslår elles at tillegget i ny § 6 skal takast med ved samanlikninga når det gjeld regelen som skal syte for at ein sjømannspensjonist ikkje går ned i yting dersom vedkomande får uførepensjon frå folketrygda. Det blir vist til lovforslaget ny § 29.

Departementet foreslår at lovendringa trer i kraft 1. januar 2001.

1.10 Tilbakekreving etter feilutbetaling mv. - lov om pensjonstrygd for sjømenn § 24 m. fl.

Etter lov om pensjonstrygd for sjømenn § 24 kan styret i Pensjonstrygda mellom anna avslå pensjonskrav og halde pensjonen tilbake dersom det er gitt urette opplysningar ved svik. Elles kan trygda krevje tilbake pensjon som er utbetalt for mykje ved trekk i pensjonen.

Departementet finn at det er nødvendig med nye reglar som gir heimel for å krevje tilbake for mykje utbetalt sjømannspensjon.

Departementet foreslår at ein tek inn generelle reglar om tilbakekreving i lov om pensjonstrygd for sjømenn § 24 nr. 1 og nr. 2.

Lov om pensjonstrygd for sjømenn har ikkje reglar der det blir presisert at den som krev eller mottek ytingar har ei plikt til å gi opplysningar til pensjonsordninga. Departementet foreslår ein regel som presiserer at den som krev pensjon og/eller tillegg, har plikt til å gi dei opplysningane som er nødvendige for at Pensjonstrygda skal kunne vurdere om retten til ytinga er til stades.

Likeins blir det foreslått at den som mottar pensjon og/eller tillegg, må gi Pensjonstrygda melding

om endringar i tilhøve som kan avgjere om retten til ytinga framleis er til stades, eller om ytinga har rett storleik.

Departementet foreslår at endringane trer i kraft 1. januar 2001.

2. KOMITEENS MERKNADER

Komiteen har merket seg at Pensjonstrygden for sjømenn finansieres gjennom pensjonsavgifter fra sjømenn og rederier, avkastning fra trygdens fonds og visse tilskudd fra staten. Trygden er garantert av staten. Pensjonstrygden er basert på utligningsprinsippet, og dette gjør trygdeordningen sårbar for store svingninger i forholdet mellom aktive og pensjonister. Komiteen har merket seg at ubalanse mellom aktive sjøfolk og pensjonister, med derpå følgende økonomiske problemer for sjømannstrygden, lå til grunn for Stortingets vedtak av 15. nov. 1996, der Regjeringen blir bedt om å sette ned et utvalg for å utgreie pensjonstrygdens fremtid.

Komiteen har merket seg at der er bred enighet i utvalget om at der er behov for et tillegg utover dagens pensjonsatts for dem som seiler til oppnådd pensjonsalder, og som i det vesentlige bare har pensjonen å leve av. Komiteen har merket seg at det i utvalgets mandat sies at statens garantiansvar ikke skal økes. Dette begrenser mulighetene for å heve sjømannspensjonene generelt. Komiteen er oppmerksom på at det er dette forhold som ligger til grunn for at organisasjonene aksepterer de foreslåtte endringer og omfordelingstiltak, som er deler av de samme tiltak som ble avvist i Innst. O. nr. 5 (1996-97).

Komiteen har merket seg at en videreføring av dagens ordning med tillegg som angitt i proposisjonen ikke er mulig innen den gitte ramme uten omfordelingstiltak og innstramminger, og vil derfor støtte dette.

Komiteen har merket seg at supplerende private tjenstepensjoner er under oppbygging, og at dette på sikt vil kunne danne grunnlag for en kapitalbasert privat tjenstepensjonsordning, som vil gi en pensjon på 60 pst. av lønnsinntekt. Komiteen har merket seg at overgang til en kapitalbasert privat tjenstepensjon er vanskelig å gjennomføre på dette tidspunkt, men at dette er forventet å bli enklere å gjennomføre rundt 2015. Da er det bedre balanse i pensjonstrygdens økonomi og de fleste sjømannspensjonister vil ha nesten fullt utbygde private tilleggspensjoner. På denne bakgrunn er komiteen enig i at dagens ordning med et tillegg til dem som seiler frem til pensjonsalder videreføres frem til 2015, og at overgang til kapitalbasert pensjonsordning da vurderes på nytt. Videre vil komiteen utvide ordningen til årskullene født 1960-64.

Komiteen har merket seg at departementets forslag om at bare de som har 48 måneders fartstid

innenfor de siste 60 månedene skal få tillegget. Komiteen er klar over at sjøfolk, som av årsaker de selv ikke er herre over, settes på land sent i sin yrkeskarriere, kan ha betydelige problemer med å få annet arbeid. Mange av disse kan ha lenger fartstid enn det som kreves for full pensjon. Komiteen vil derfor senke kravet om fartstid de siste 60 måneder før pensjonsalder fra 48 til 36 måneder. Komiteen mener dette vil fange opp flere av dem som har full fartstid og pensjonen som sin vesentligste inntektskilde.

Komiteen har merket seg at verdien av de mulige omfordelings- og innstrammingsiltak som er nevnt av utvalget er angitt med en samlet kontantverdi på 1,7 mrd. kroner. Komiteen har videre merket seg at kontantverdien av de forslag departementet har fulgt opp i proposisjonen er om lag 700 mill. kroner, hvorav 250 mill. kroner skal dekke merutgiftene til det nye tillegget og 400 mill. kroner skal dekke mindreinntekter ved at yrkesgrupper innen offshore kan bli unntatt fra pensjonstrygden. Komiteen vil peke på at en økning av det foreslåtte tillegget med tre prosentenheter og et redusert krav til fartstid for å få tillegget vil føre til merutgifter på om lag 80-100 mill. kroner i kontantverdi. Komiteen vil på denne bakgrunn anbefale at tillegget økes med tre prosentenheter ut over departementets forslag. Videre anbefaler komiteen at tillegget gis til dem som har minst 36 pensjonsgivende farts måneder i løpet av de siste 60 månedene før pensjonen tas ut.

Komiteen har merket seg at retten til å ta ut redusert førtidspensjon er en meget lite benyttet mulighet uten særlige økonomiske konsekvenser, og finner derfor å kunne videreføre dagens ordning. Komiteen vil derfor foreslå at adgangen til å ta ut redusert pensjon opprettholdes, men med enkelte justeringer. Av administrative hensyn foreslås at redusert pensjon ikke kan tas ut for lengre tid tilbake enn tre måneder før kravet er satt fram. Det foreslåtte tillegget vil ikke bli gitt til personer som har benyttet seg av adgangen til å ta ut redusert pensjon.

Komiteen har merket seg at organisasjonene ber om rett til poengoppptjening i Folketrygden for årene mellom særaldersgrense og generell aldersgrense. Komiteen viser til at dette forhold ikke reguleres gjennom Lov om pensjonstrygd for sjømenn, og at problemet er aktuelt for flere yrkesgrupper med særaldersgrense. Komiteen har merket seg at departementet har varslet en gjennomgang av disse forholdene.

Komiteen er enig i at det skal være mulig å ha inntekt opp til 2 G uten at pensjonstillegget reduseres. Denne mulighet til begrenset inntekt i tillegg til pensjonen gir også mulighet til poengårsoppptjening i Folketrygden. Komiteen vil understreke at når grensen for inntekt er satt såpass høyt som 2 G, har dette sammenheng med at sjømannspensjonister bør gis anledning til å ta vikariater i utenriksflåten, der sammen-

hengende seilingsperiode sjelden er kortere enn 3 måneder.

Komiteen har merket seg at departementet foreslår at yrkesgrupper innen offshore kan bli unntatt fra pensjonsordningen gjennom dispensasjon fra departementet, dersom andre pensjonsalternativ enn Pensjonstrygden for sjømenn foreligger. Komiteen støtter dette. Komiteen har merket seg at det for offshore-arbeidere ofte er strengere krav til helsesertifikat enn for de fleste andre yrkesgrupper, og at dette medfører at svært mange tvinges ut av yrket kort tid før pensjonsalderen. Komiteen mener dette er forhold som må vurderes når alternative pensjonsordninger for disse gruppene skal godkjennes.

Komiteen viser ellers til proposisjonen og anbefaler de foreslåtte lovendringer med de justeringer som fremgår av komiteens merknader.

3. KOMITEENS TILRÅDING

Komiteen har ellers ingen merknader, viser til proposisjonen og råder Odelstinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn m.v.

I

I lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn blir det gjort disse endringane:

§ 2 nytt nr. 3 skal lyde:

Departementet kan unnta grupper av arbeidstakere på borefartøy og annen flyttbar innretning i sjøen som nevnt i § 1 nr. 2 bokstav a, jf. nr. 4 bokstav b, dersom arbeidstaker- og arbeidsgiverorganisasjonene er enige om dette. Arbeidstakerne må omfattes av annen pensjonsordning som departementet finner minst like god.

§ 3 nr. 1 skal lyde:

Som pensjonsgivende fartstid (farts måneder) regnes tid som går inn under § 1, jf. § 2, og som det er betalt avgift for. Når styret finner det rimelig, kan tid som går inn under § 1, jf. § 2, i særlige tilfelle regnes som pensjonsgivende, selv om avgift ikke er betalt.

Som pensjonsgivende fartstid regnes også den tid vedkommende har mottatt godtgjøring som nevnt i § 1 nr. 3 før det ble innført avgiftsplikt for slik tid, eller har fått sykehusbehandling for sykdom inntruffet i pensjonsgivende tjeneste. Styret kan gi regler om forenklet beregning for tid det er utbetalt feriegodtgjøring og fritidskompensasjon før 1. oktober 1975, som det ikke er betalt avgift for.

§ 3 nr. 2 blir oppheva.

Gjeldande nr. 3 og nr. 4 blir nye nr. 2 og nr. 3.

§ 4 nr. 1 skal lyde:

Rett til alderspensjon har arbeidstaker som har minst 150 pensjonsgivende farts måneder.

For å nå opp i minstekravet på 150 måneder, kan medregnes

- a) *opptjente premieuker etter lov 28. juni 1957 nr. 12 om pensjonstrygd for fiskere dersom arbeidstakeren har opptjent minst 12 pensjonsgivende farts måneder som nevnt i § 3. Styret kan i særlige tilfelle bestemme at tjenestetid i annen pensjonsordning opptjent på skip skal medregnes.*
- b) *opptjenings tid i andre pensjonsordninger, dersom arbeidstakeren er unntatt fra trygden etter § 2 nr. 3. Styret gir nærmere regler.*
- c) *vernepliktstjeneste avsluttet før 1981 dersom avtjeningen tok til innen seks måneder etter utløpet av pensjonsgivende tidsrom eller maritim skolegang.*

Tid som nevnt i annet ledd, kan ikke medregnes ved utregning av alderspensjon etter denne lov.

§ 4 nr. 3 skal lyde:

Alderspensjon ytes til og med den kalendermåned pensjonisten fyller 67 år, eller til den kalendermåned pensjonisten får uførepensjon, foreløpig uførestønad, rehabiliteringspenger eller atføringspenger etter lov om folketrygd for hel uførhet eller full avtalefestet pensjon som omfattes av lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser § 1 nr. 1 første ledd bokstav d.

§ 4 nytt nr. 5 skal lyde:

Det skal ytes alderspensjon inntil 5 år før arbeidstakeren fyller 60 år når vilkåret i nr. 4 er oppfylt og summen av arbeidstakerens alder og pensjonsgivende fartstid er 80 år eller mer. I slike tilfeller gis pensjonen ikke for lenger tid tilbake enn 3 måneder før den kalendermåned da kravet ble satt fram.

§ 5 skal lyde:

1. Full årlig alderspensjon utgjør for fartstid som
  - overordnet 3,276 ganger grunnbeløpet i folketrygden, og som
  - underordnet 2,736 ganger grunnbeløpet når fartstiden er opptjent etter 30. april 1993, og 2,340 ganger grunnbeløpet når fartstiden er opptjent før 1. mai 1993.

Inndelingen svarer til gruppene for betaling av arbeidstakeravgift, se § 9.

Årspensjonen beregnes på grunnlag av antall pensjonsgivende farts måneder multiplisert med pensjons-

sats for fartstid opptjent som overordnet og/eller underordnet. Satsene utgjør for

- overordnet 0,91 prosent av grunnbeløpet, og for
- underordnet 0,76 prosent av grunnbeløpet når fartstiden er opptjent etter 30. april 1993 og 0,65 prosent av grunnbeløpet når fartstiden er opptjent før 1. mai 1993.

Måned som arbeidstakeren oppbeholder pensjon for etter denne lov, regnes ikke med. Alderspensjonen regnes ikke for mer enn 360 farts måneder i alt. Har arbeidstakeren mer enn 360 farts måneder, regnes pensjonen på grunnlag av de måneder som gir størst pensjon.

2. For pensjonist som har uførepensjon, foreløpig uførestønad, rehabiliteringspenger eller atføringspenger etter lov om folketrygd for mindre enn hel uførhet eller gradert avtalefestet pensjon som omfattes av lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser § 1 nr. 1 første ledd bokstav d, bortfaller en forholdsmessig del av alderspensjonen som svarer til uføregraden eller pensjonsgraden.

3. For pensjonist som forsørger barn under 18 år, ytes et barnetillegg med 10 prosent av alderspensjonen for hvert barn.

4. Når det ytes alderspensjon før arbeidstakeren fyller 60 år, se § 4 nr. 5, settes pensjonen ned med 0,7 prosent for hver måned vedkommende mangler på å fylle 60 år når pensjonen tar til. I slike tilfeller gis det ikke tillegg etter § 6.

§ 6 blir flytta til kapittel III og skal lyde:

Det gis et tillegg til pensjonen til pensjonist som har minst 36 pensjonsgivende farts måneder i løpet av de siste 60 månedene før den måned pensjonen tas ut (virkningstidspunktet). Det gis ikke tillegg dersom vedkommende har en årlig pensjonsgivende inntekt, jf. folketrygdloven § 3-15, over to ganger folketrygdens grunnbeløp. Styret kan gi nærmere regler om gjennomføringen.

Tillegget utgjør

- a) *23 prosent av pensjonen for personer født i et av årene 1934-42,*
- b) *20 prosent av pensjonen for personer født i et av årene 1943-45,*
- c) *17 prosent av pensjonen for personer født i et av årene 1946-48,*
- d) *14 prosent av pensjonen for personer født i et av årene 1949-51,*
- e) *11 prosent av pensjonen for personer født i et av årene 1952-54,*
- f) *8 prosent av pensjonen for personer født i et av årene 1955-59, og*
- g) *5 prosent av pensjonen for personer født i et av årene 1960-64*

Overskrifta til kapitel IV blir endra til: Kapitel IV. Utbetaling.

§ 7 skal lyde:

1. *Ytelser etter kapitel III i denne loven løper fra og med kalendermåneden etter den kalendermåned retten til ytelsen inntreer.*
2. *Opphører retten til ytelsen, løper den ut kalendermåneden. Ved dødsfall løper den fastsatte nettoytelsen ut måneden etter vedkommendes død.*
3. *Ytelsen gis ikke for lenger tid tilbake enn tre år før den kalendermåned da kravet ble satt fram.*
4. *Bestemmelsen i nr. 3 gjelder ikke dersom vedkommende tidligere har satt fram krav om ytelsen, og dette kravet helt eller delvis er avslått ved feil fra pensjonstrygdens organer eller som følge av ufullstendige eller misvisende opplysninger fra noen annen enn pensjonisten, og som vedkommende selv ikke har gitt foranledning til. I slike tilfelle skal etterbetaling skje fra det tidspunktet ytelsen skulle ha vært gitt hvis kravet var blitt god tatt første gang det ble satt fram.*
5. *Trygden gir ikke renter ved etterbetaling av ytelser.*
6. *Ytelsen utbetales etterskuddsvis hver måned. Terminbeløp avrundes til nærmeste hele krone.*
7. *Ytelsen utbetales til den berettigede, men kan, når særlige grunner tilsier det, utbetales til andre enn den berettigede.*

Overskrifta til kapitel V blir endra til: Kapitel V. Dekning av utgiftene.

§ 8 skal lyde:

Utgiftene til ytelser etter denne loven og til trygdens administrasjon dekkes ved:

- a) *avgift på arbeidstakere, jf. § 9,*
- b) *avgift på redere, jf. § 11,*
- c) *tilskott fra trygdens fond, jf. § 14,*
- d) *tilskott fra staten, jf. § 15.*

Trygden er garantert av staten.

Gjeldande §§ 27 og 28 blir nye respektive §§ 9 og 10.

Gjeldande § 29 blir ny § 11. I første ledd andre punktum skal «§ 27» endrast til «§ 9».

Gjeldande § 30 blir ny § 12. I andre ledd skal «§§ 27 og 29, jfr. § 28» endrast til «§§ 9 og 11, jf. § 10».

Gjeldande § 31 blir ny § 13. I andre punktum skal «jfr. § 26» endrast til «jf. § 8».

Gjeldande § 32 blir ny § 14.

Gjeldande § 33 blir ny § 15, og bokstav a skal lyde:

- a) *krigsfartstillegget, se § 28.*

Overskrifta i kapitel VI blir endra til: Kapitel VI. Tilbakebetaling av avgift.

Gjeldande § 34 blir ny § 16. I nr. 2 skal «§ 5 nr. 1 bokstav a» endrast til «§ 5 nr. 1».

Overskrifta i kapitel VII blir endra til: Kapitel VII. Administrasjon.

Gjeldande §§ 35, 36 og 37 blir nye respektive §§ 17, 18 og 19.

Overskrifta i kapitel VIII blir endra til: Kapitel VIII. Forskjellige regler.

Gjeldande §§ 40 og 42 blir nye respektive §§ 20 og 21.

§ 22 skal lyde:

1. *Den som krever alderspensjon og/eller tillegg til alderspensjon, plikter å gi de opplysninger som er nødvendige for at Pensjonstrygden for sjømenn skal kunne vurdere om vedkommende har rett til ytelsen.*

2. *Den som mottar alderspensjon med eventuelle tillegg, plikter å underrette Pensjonstrygden for sjømenn om endringer i forhold som kan være avgjørende for om vedkommende har rett til ytelse eller for størrelsen av ytelsen.*

§ 23 skal lyde:

Styret kan avslå et krav om pensjon og/eller tillegg og holde tilbake eller stanse en innvilget ytelse helt eller delvis dersom vedkommende

- a) *mot bedre vitende gir uriktige opplysninger, eller*
- b) *holder tilbake opplysninger som er viktige for rettinger eller plikter etter denne loven.*

§ 24 skal lyde:

1. *Dersom en pensjonist har mottatt ytelser etter denne loven i strid med redelighet og god tro, kan beløpet kreves tilbakebetalt. Feil utbetalt ytelse kan også kreves tilbake når pensjonisten eller noen som har handlet på pensjonistens vegne, uaktsomt har gitt feilaktige eller mangelfulle opplysninger. Det samme gjelder dersom utbetalingen skyldes feil fra Pensjonstrygden for sjømenn og mottakeren burde ha forstått dette. Beløpet kan dekkes ved trekk i framtidige ytelser. Krav om tilbakebetaling er tvangsgrunnlag for utlegg.*

2. *I andre tilfeller enn nevnt i nr. 1, kan det som er utbetalt for mye, kreves tilbake dersom særlige grunner gjør det rimelig. Ved vurderingen av om det foreligger særlige grunner, skal det blant annet legges*

vekt på hvor lang tid det er gått siden den feilaktige utbetalingen fant sted, og om vedkommende har innrettet seg i tillit til utbetalingen. Kravet om tilbakebetaling etter dette nummeret er begrenset til det beløp som er i behold når vedkommende blir kjent med at utbetalingen var feilaktig.

3. Når en alderspensjon eller tillegg til alderspensjon som er nevnt i andre ledd er feil utbetalt, skal det som er utbetalt for mye avregnes ved trekk i framtidig pensjon etter denne loven.

Avregningsordningen gjelder for

- a) alderspensjon som er utbetalt i strid med vilkårene i § 4 nr. 4, til arbeidstakere som ikke er fylt 62 år
- b) tillegg til alderspensjon etter § 6 som er utbetalt til pensjonister med en pensjonsgivende inntekt over to ganger folketrygdens grunnbeløp.

Det som er utbetalt for mye, skal avregnes med opp til 20 prosent av den månedlige ytelsen.

4. Trekk etter nr. 1 og nr. 3 avbryter foreldelse etter lov 18. mai 1979 nr. 18 om foreldelse av fordringer. Dersom slikt trekk opphører, varer virkningen av avbrutt foreldelse i ett år etter at trekket opphørte.

Gjeldande §§ 43 og 44 blir nye respektive §§ 25 og 26.

§ 27 skal lyde:

Rettigheter etter denne lov kan endres, innskrenkes eller oppheves ved senere lov.

Overskrifta i kapitel IX blir endra til: Kapitel IX. Overgangsregler.

§ 28 skal lyde:

1. Den som er fylt 67 år før 1. januar 2001, har rett til alderspensjon etter fylte 67 år etter bestemmelsene i denne loven som gjaldt før denne datoen, herunder alderspensjon etter fastlåste pensjonssatser og krigsfartstillegg for farts måneder mellom 1. september 1939 og 31. desember 1945.

De fastlåste pensjonssatsene for årlig alderspensjon er kr 17,00 for hver farts måned som underordnet og kr 29,00 for hver farts måned som overordnet.

Krigsfartstillegget er årlig 0,87 prosent av grunnbeløpet i folketrygden for hver farts måned som underordnet og 1,22 prosent av grunnbeløpet for hver farts måned som overordnet

2. Den som er innvilget eller innvilges uførepensjon, foreløpig uførestønad, rehabiliteringspenger eller attføringspenger fra folketrygden eller avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 nr. 1 første ledd bokstav d med virkning fra et tidspunkt før 1. januar 2001, har rett til alderspensjon etter bestemmelsene i denne loven som gjaldt før denne datoen, herunder pensjon etter satser som nevnt i nr. 1. Pen-

sjonen ytes etter de tidligere bestemmelsene også etter at pensjonisten er fylt 67 år.

3. Ved dødsfall som fant sted før 1. januar 2001, ytes det enkepensjon og overgangsstønad etter fastlåste pensjonssatser etter reglene som gjaldt før denne datoen. Det samme gjelder ved senere dødsfall dersom avdøde ved dødsfallet hadde rett til krigsfartstillegg.

De fastlåste pensjonssatsene for årlig enkepensjon er kr 5,00 for hver farts måned som underordnet og kr 12,00 for hver farts måned som overordnet. Krigsfartstillegget er 60 prosent av tillegget etter nr. 1 tredje ledd.

4. Alderspensjon, enkepensjon og overgangsstønad som ytes etter fastlåste pensjonssatser, jf. nr. 1 - 3, utløses med kapitalverdien, hvis

- a) årspensjonen er mindre enn et beløp som svarer til 4 prosent av folketrygdens grunnbeløp og
- b) det ikke ytes krigsfartstillegg, eller foretas samordning med personskadepensjon.

Styret gir nærmere regler om kapitalutløsningen.

§ 29 skal lyde:

1. Dersom en alderspensjonist som har opptjent pensjonsgivende fartstid før 1. januar 1967, får en ugradert alderspensjon fra folketrygden som er mindre enn det alderspensjonen fra pensjonstrygden for sjømenn var før fylte 67 år, skal det gis et overgangstillegg fra pensjonstrygden som tilsvare forskjellen.

Bestemmelsen i første ledd gjelder ikke nedgang i pensjon som skyldes manglende trygdetid i folketrygden, eller at barnetillegg eller tillegg etter § 6 i denne loven faller bort.

Dersom pensjonen fra folketrygden øker utover det som skyldes at grunnbeløpet forhøyes, reduseres overgangstillegget med det overskytende.

2. Til en pensjonist som får uførepensjon, foreløpig uførestønad, rehabiliteringspenger eller attføringspenger fra folketrygden, eller avtalefestet pensjon som omfattes av samordningsloven § 1 nr. 1 første ledd bokstav d, som er mindre enn det alderspensjon etter denne loven ville utgjøre hvis han ikke hadde hatt slik ytelse fra folketrygden eller avtalefestet pensjon, gis det et overgangstillegg som tilsvare forskjellen. Ved sammenligningen medregnes et eventuelt tillegg etter § 6 i denne loven.

3. For å hindre at alderspensjonist får redusert sine samlede pensjonsytelser, herunder også fra pensjonsordning utenfor Norge, kan pensjonstrygden for sjømenn, når særlige forhold tilsier det, etter søknad yte tillegg til alderspensjonist som får nedsatt eller ingen pensjon fra folketrygden

Tillegget kan reguleres dersom Pensjonstrygden for sjømenn finner at nye opplysninger eller endrede forhold tilsier det.

Overskrifta til kapitel X blir endra til: Kapitel X. Lovens ikrafttreden.

§ 30 skal lyde:

Denne lov trer i kraft straks.

Rett til pensjon og plikt til å betale avgift inntretr ikke før 1. juli 1949.

Gjeldande § 38 blir oppheva.

Overskriftene i kapitel XI og kapitel XII blir oppheva.

Gjeldande §§ 41, 45 og 46 blir oppheva.

Overskrifta i kapitel XIII blir oppheva.

Gjeldande § 48 blir oppheva.

Overskrifta i kapitel XIV blir oppheva.

Gjeldande § 49 blir oppheva.

II

I lov 6. juli 1957 nr. 26 om samordning av pensjons- og trygdeytelser skal § 6 nytt tredje ledd lyde:

Denne paragrafen gjelder ikke for Pensjonstrygden for sjømenn, se likevel lov 3. desember 1948 nr. 7 om pensjonstrygd for sjømenn § 4 nr. 1 andre ledd bokstav a.

III

I lov 11. juni 1993 nr. 104 om endringer i lov 17. juni 1966 nr. 12 om folketrygd og i visse andre lover skal avsnitt IV femte ledd lyde:

Endringen i lov om pensjonstrygd for sjømenn § 3 nr. 1 første ledd trer i kraft 1. juli 1993. For krav framsett etter 1. januar 2001 får bestemmelsen virkning for all trygdepliktig fartstid etter 30. juni 1949.

Oslo, i familie-, kultur- og administrasjonskomiteen, den 25. mai 2000

May-Helen Molvær Grimstad
leder

Inger Stolt-Nielsen
ordfører

Oddbjørg Ausdal Starrfelt
sekretær